

המקנא פרק ראשון סוטה

יב. תורה אור השלם

1. על פן היתה חבירו לקבל בו יפה הקניין לנחלה עד היום וזה יען אשר מלא אביו יי אלהי ישראל: יהושע די די
2. ולאשחור אבי תקוע היו שתי נשים חלאה ונצרה:
3. ובני חלאה נצרה ונצרה ואתן:
4. ויצו פרעה לבל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכוהו וכל הבת תחיון:

5. וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי:
6. ותגור אומר ויקם לך ועל דרךך נגה אור: איוב כב טז
7. מושבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללו קה: תהלים קיג ט
8. ויש אשת עמם ויבדק בת לוי אשר ילדה אותה ללוי במצרים ותלך למקום את אביו ואת משה ואת מרים אתחנן: במדבר כו טז
9. ותגור האשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו: שלשה ירחים: שמות ב ב
10. וירא אלהים את האור כי טוב ויברך אלהים בין האור ובין החשך: בראשית א ד
11. ולא יכלה עוד הצפניו ותקח לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ומשם בה את הילד ותשם בסוף על שפת הים: שמות ב ג
12. אהו לנו שועלים שועלים קטנים מתבלים בך: שיר השירים ב ט

דיקא נמי דכתיב קרא אחרינא. כי משתעי בכלל לא קריה בן קנו דכתיב צעתיאל [שופטים א] אלא הקניני מאנשי צימו ומגידוליו של קנו: **עוונה שכל עוונה**. שמתחילה חולנית היתה כדקרי לה הכא יריעות [דה"א ד] ולקמן קרי לה נמי חללה [דה"א ג] ועוונה שעוונה כל חמורי ישראל מלישא ארמה: **והא מיבז נכבה**. דכתיב ותמת עוונה ויקח לו וגו' [שם] חלמה איתמיה הו"ל: לשם שמים. כגון זו שהיתה חולה ונשאה לשם שמים שזדק נחמיה אהרן ומשה ורעה אותם לדיקים ורוב זנים דומין לחמי האם בז"צ זיש נוחלין (דף קי:). **לייעוס**. צלי תואר אדמומית דמחמת חוליה

אחרים אומרים נולד כשהוא מהול. ומקשים מדקאמר ר"מ טוב שמו מכלל דאחרים לאו היינו ר"מ וצלהי הוריות (דף יג:). אמר דאסקיה לר"מ אחרים וצפ"ק דכרכות (דף טו:). בגמרא מלימתי קורין שמו צעתיאל (י) אפליגו ר"מ ואחרים וא"ר שראה בקונטרס דרפת שמועות שקיבל מלישע פן אציה קצטוס צבס אחרים מפני שהיה שמו אחר אצל שאר שמועות קצטוס צסמו ולא מסתברא דהא לרבי נתן אסקו יש אומרים ואית לך שכל שמועותיו קצטו כך ולר"מ נמי עשו כיוצא בו אלא נראה דלאחר דאסקיהו אחרים חזר צו ואמר נולד כשהוא מהול וכן צפ"ק קמא דכרכות: **חמר מבחויין וזפת מבפנים**. פירש רבי צבס ר"ש צר קלוימיוס

זה וזה בתוך המיצה והחמר היה מכסה את הזפת אבל מנחון לא זיפפה שלא רגישו כי הגומא דומה לקנה הילוך ולא יבחינו המיצה בתוך קנה הילוך: **צבילי**

כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו ולבסוף אף על עמו גור ⁵ וילך איש מבית לוי להיבן הלך אומר רב יהודה בר זבינא שהלך בעצת בתו תנא עמרם גדול הדור היה כיון ⁶ (שראה שאמר) פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר לשואו אנו עמלין עמד וגירש את אשתו עמדו כולן וגירשו את נשותיהן אמרה לו בתו אבא קשה גזירתך יותר משל פרעה שפרעה לא גור אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות פרעה לא גור אלא בעוה"ז ואתה בעוה"ז ולעוה"ב פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת שנאמר ⁶ ותגור אומר ויקם לך עמד והחזיר את אשתו עמדו כולן והחזירו את נשותיהן ויקח ⁷ ויחזור מיבעי ליה א"ר יהודה בר זבינא שעשה ⁸ לו מעשה ליקוחין הושיבה באפריון ואהרן ומרים מרקדין לפניו ומלאכי השרת אמרו ⁷ אם הבנים שמחה את בת לוי ⁸ אפשר בת מאה ושלושים שנה היא וקרי לה בת ⁹ דא"ר חמא בר' חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך ולידתה בין החומות שנאמר ⁸ אשר ילדה אותה ללוי במצרים לידתה במצרים ואין הורתה במצרים א"ר יהודה ⁹ שגולדו בה סימני נערות ¹⁰ ותהר האשה ותלד בן והא הות מעיברא ביה תלתא ירחי מעיקרא א"ר יהודה בר זבינא מקיש לידתה להורתה מה הורתה שלא בצער אף לידתה שלא בצער מכאן לנשים צדקניות שלא היו בפיתקה של חוה ¹⁰ ותרא אותו כי טוב הוא תניא ר"מ אומר טוב שמו ר' יהודה אומר טוביה שמו רבי נחמיה אומר הגון לנביאות אחרים אומרים נולד כשהוא מהול וחכמים אומרים בשעה ¹⁰ שגולד משה נתמלא הבית כולו אור כתיב חצא ותרא אותו כי טוב הוא וכתיב התם ¹⁰ וירא אלהים את האור כי טוב ¹⁰ ותצפנהו שלשה ירחים דלא מנו מצרים אלא משעה דאהדרה והיא הות מעיברא ביה תלתא ירחי מעיקרא ¹¹ ולא יכלה עוד הצפניו אמאי תצפניה ותיוול אלא כל היכא דהוו שמעי מצראי דמתילידי ינוקא ממטו ינוקא התם כי היכי דלישמעניהו ומעוי (בהדיהו) דכתיב ¹² אחוהו לנו שועלים שועלים קטנים וגו' ¹¹ ותקח לו תבת גומא מאי שנא גומא א"ר אלעזר ¹² מיבין לצדיקים שממונם חביב עליהן יותר מגופן וכל כך למה לפי שאין ¹² פושטין ידיהן בגזל רבי שמואל בר נחמני אמר דבר דך שיכול לעמוד בפני דבר רך ובפני דבר קשה ותחמרה בחמר ובזפת תנא חמר מבפנים וזפת מבחוץ כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע ותשם בה את הילד ותשם בסוף רבי אלעזר אומר ים סוף רבי שמואל בר נחמני אמר

דיקא נמי דכתיב ¹ הקניני ש"מ עוובה זו מרים ולמה נקרא שמה עוובה שהכל עוובה מתחילתה הוליד והלא מינסב הוה נסבי לה א"ר יוחנן כל הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה יריעות שהיו פניה דומין ליריעות ואלה בניה אל תקרי בניה אלא בוגיה ישר שישר את עצמו שובב ששיבב את יצרו וארדון שרדה את יצרו ואיכא דאמרי על שהיו ⁶ פניה דומין לורד ² ולאשחור אבי תקוע היו שתי נשים חלאה ונערה אשחור זה כלב ולמה נקרא שמו אשחור שהושחרו פניו בתעניות אבי שנעשה לה כאב תקוע שתקע את לבו לאביו שבשמים היו שתי נשים נעשה מרים כשתי נשים חלאה ונערה לא חלאה ונערה הואי אלא בתחילה חלאה ולבסוף נערה ³ ובני חלאה צרת וצהר ואתנן צרת שנעשית צרה לחברותיה צהר שהיו פניה דומין כצהרים אתנן שכל הרואה אותה מוליך אתנן לאשתו ⁴ ויצו פרעה לכל עמו א"ר יוסי בר' חנינא אף על עמו גור ואמר ר"י בר' חנינא שלש גזירות גזר בתחילה אם בן הוא והמתן אותו ¹ ולבסוף

דיקא נמי דכתיב קרא אחרינא. כי משתעי בכלל לא קריה בן קנו דכתיב צעתיאל [שופטים א] אלא הקניני מאנשי צימו ומגידוליו של קנו: **עוונה שכל עוונה**. שמתחילה חולנית היתה כדקרי לה הכא יריעות [דה"א ד] ולקמן קרי לה נמי חללה [דה"א ג] ועוונה שעוונה כל חמורי ישראל מלישא ארמה: **והא מיבז נכבה**. דכתיב ותמת עוונה ויקח לו וגו' [שם] חלמה איתמיה הו"ל: לשם שמים. כגון זו שהיתה חולה ונשאה לשם שמים שזדק נחמיה אהרן ומשה ורעה אותם לדיקים ורוב זנים דומין לחמי האם בז"צ זיש נוחלין (דף קי:). **לייעוס**. צלי תואר אדמומית דמחמת חוליה

דיקא נמי דכתיב קרא אחרינא. כי משתעי בכלל לא קריה בן קנו דכתיב צעתיאל [שופטים א] אלא הקניני מאנשי צימו ומגידוליו של קנו: **עוונה שכל עוונה**. שמתחילה חולנית היתה כדקרי לה הכא יריעות [דה"א ד] ולקמן קרי לה נמי חללה [דה"א ג] ועוונה שעוונה כל חמורי ישראל מלישא ארמה: **והא מיבז נכבה**. דכתיב ותמת עוונה ויקח לו וגו' [שם] חלמה איתמיה הו"ל: לשם שמים. כגון זו שהיתה חולה ונשאה לשם שמים שזדק נחמיה אהרן ומשה ורעה אותם לדיקים ורוב זנים דומין לחמי האם בז"צ זיש נוחלין (דף קי:). **לייעוס**. צלי תואר אדמומית דמחמת חוליה

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה גת מלה וכו' את יוכבד כבר היתה: (ב) ד"ה חמו וכו' הקטני שהיו מהבנים: (ג) ד"ה דבר רך וכו' והוא נתקל בחנין הוא ינשף ונשבר אבל דבר רך נתקל ונתקף לאחוריו: (ד) תוב' ד"ה אחרים וכו' אפליגו ר"מ: (ה) ג"כ עיין ב"ב דף טו ודף גס בתוס' ד"ה מן י"א שם מילת קוסא זו: **גליון הש"ס**
רש"י ד"ה ששיבב את עצמו ב' וה"ל קרי ליה סדר. דה"א ד יח:

גליון הש"ס
רש"י ד"ה ששיבב את עצמו ב' וה"ל קרי ליה סדר. דה"א ד יח:

מוסף רש"י
קרי לה בת. אשה הוה ליה למינסב. ומגן דמת מלה ושליש היתה דא"ר חמא בר' חנינא זו יוכבד כו'. ונת לוי דקאמר קרא היתה בת לוי ממש. כמו של לוי והא דלא קתשי לה כהדין לפי שאם באה לנשים אלא כענין אמה ולדמה בין החומות. כלומר בתוך מלרים ומשם דקאמר בדרך גבי הורפה. קאמר נמי בין החומות גבי לידתה (רשב"ם ב"ב כב). אשיר ילדה. קרא ימירא הוא דהא כבר כתיב בת לוי לידתה (שם קכ). לידתה במצרים. כענינוס לתוך החומה ילדה והיא השלימה מן שבעים (בבב"ב כו טו). אלא משעה דאהדרה. שמו לה המצרים מיום שהחזרה והיא ילדה ששה חדשים ויום אחד, שהילדת לשבעה יולדת לתקועין והם בדוק אחריה לסוף תשעה (שמות ב ג).

אלא לדרוש כך: **צפיסה של חוה**. בגור דין שלה ושטר גזירות קללתה דעצנון והריון: **הגון לנביאות**. ראתה צרום הקודש שעמדי (להיות הגון) לנבואה: **ותצפנהו שלשה ירחים**. שלשה חדשים יכלה להצפניו שלא הלכו המצרים לבדוק אחריה אלא לסוף תשעה חדשים משחזרה והיא הוה מעיברא ציה תלתא ירחי מעיקרא ומהכא נפקא לן: **אמאי הצפניו וסיוול**. מאחר שצפון צממתיים היה דכתיב ותצפנהו מה יש לה ללאג: **ומעוי הפס**. ולועק שם ודרך מינוק ללעוק כששומע קול מינוק מציון: **אחוו לנו שועלים**. בת קול אומר למי הים אחוו לנו שועלים הקטנים ¹⁰ המתבלים את הכרמים צהיזם סמדר צעוד הפרי קטן: **שחציו עליהן ממון**. שדמיו מועטין ואף על פי שהיה מושממר גופו וצדק בשל עמיס שקשים ומקוים: **דבר רך**. צוה הוא משממר יפה מן הכל לפי שדבר הקשה כשהמים מוליכין אותו בחוקה ¹¹ הוא נתקל והוא ינשף ונשבר אבל דבר קל נתקל וזדקר צאנן לאחוריו: **ריח רע**. של זפת: **אגם**